

ZEMKOPĪBAS MINISTRIJA

VADLĪNIJAS

MELIORĀCIJAS SISTĒMAS ĪPAŠNIEKAM VAI TIESISKAJAM VALDĪTĀJAM

ĪSTENOJOT MELIORĀCIJAS SISTĒMU EKSPLOATĀCIJU UN UZTURĒŠANU,

ATBILSTOŠI MINISTRU KABINETA

2010.GADA 3.AUGUSTĀ NOTEIKUMIEM NR.714

**“MELIORĀCIJAS SISTĒMAS EKSPLOATĀCIJAS UN UZTURĒŠANAS
NOTEIKUMI”**

2021.gada aprīlis

SATURS

1. VADLĪNIJU MĒRĶIS.....	3
2. NORMATĪVIE AKTI.....	3
3. TERMINU UN SAĪSINĀJUMU SKAIDROJUMS.....	4
4. PASĀKUMA APRAKSTS.....	5
4.1. MELIORĀCIJAS SISTĒMU UN HIDROTEHNISKO BŪVJU APSEKOŠANA.....	5
4.2. MELIORĀCIJAS SISTĒMU KOPŠANA UN SAGLABĀŠANA.....	5

1. VADLĪNIJU MĒRĶIS

Vadlīņu mērķis ir sniegt skaidrojumu meliorācijas sistēmu īpašniekiem un tiesiskajiem valdītājiem, lai nodrošinātu vienotu pieeju un izpratni meliorācijas sistēmu ekspluatācijā un uzturēšanā.

Vadlīnijās noteiktais ir jāievēro:

- 1) valsts meliorācijas sistēmās;
- 2) valsts nozīmes meliorācijas sistēmās;
- 3) pašvaldības meliorācijas sistēmās;
- 4) pašvaldības nozīmes koplietošanas meliorācijas sistēmās;
- 5) koplietošanas meliorācijas sistēmās;
- 6) viena īpašuma meliorācijas sistēmās.

Vadlīnijās ir apkopota informācija, ar kuru nepieciešams būtu iepazīties pirms veikt savā īpašumā vai valdījumā esošas meliorācijas sistēmas ekspluatācijas un uzturēšanas darbus.

Vadlīnijas ir izstrādātas ņemot vērā normatīvos aktus, balstoties uz iepriekšējo pieredzi, audita un ekspertu ieteikumiem.

2. NORMATĪVIE AKTI

1. Pamatnoteikumi:

Ministru kabineta 2010.gada 3.augusta noteikumi Nr.714 "Meliorācijas sistēmas ekspluatācijas un uzturēšanas noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr.714).

2. Saistošie normatīvie akti:

2.1. [Meliorācijas likums](#);

2.2. Ministru kabineta 2019.gada 26. marta noteikumi Nr.128 "[Meliorācijas kadstra noteikumi](#)";

2.3. Ministru kabineta 2014.gada 16.septembra noteikumi Nr.550 "Hidrotehnisko un meliorācijas būvju būvnoteikumi";

2.4. Ministru kabineta 2015.gada 30.jūnija noteikumi Nr.329 "Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 224-15 "Meliorācijas sistēmas un hidrotehniskās būves";

2.5. Ministru kabineta 2012.gada 2.maija noteikumi Nr.309 "Noteikumi par koku ciršanu ārpus meža";

2.6. Darba aizsardzības likums;

2.7. Aizsargjoslu likums;

2.8. Ministru kabineta 2006.gada 13.jūnija noteikumi Nr.329 "Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība";

2.9. Ministru kabineta 2015.gada 7.jūlija noteikumi Nr.378 "Meliorācijas sistēmas būvniecības, ekspluatācijas un uzturēšanas izmaksu aprēķināšanas, sadales un norēķinu kārtība un kārtība, kādā pašvaldība piedalās pašvaldības nozīmes koplietošanas meliorācijas sistēmas būvniecībā, ekspluatācijā un uzturēšanā, kā arī minēto izmaksu segšanā";

2.10. Konkrētās pašvaldības saistošie noteikumi.

3. TERMINU UN SAĪSINĀJUMU SKAIDROJUMS

Vadlīnijas – Vadlīnijas meliorācijas sistēmu īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam īstenojot meliorācijas sistēmu ekspluatāciju un uzturēšanu atbilstoši Ministru kabineta 2010.gada 3.augustā noteikumiem Nr.714 “Meliorācijas sistēmas ekspluatācijas un uzturēšanas noteikumi”;

MS – meliorācijas sistēma;

HB – hidrotehniskā būve.

4. PASĀKUMA APRAKSTS

Vadlīnijās noteiktas prasības, kas zemes īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam jāievēro meliorācijas sistēmas izmantošanā, kopšanā un saglabāšanā.

4.1. MS un HB apsekošana

MS apsekošanai pienācīgi jāsapagatavojas: jāiepazīstas ar meliorācijas kadastra informāciju un MS būvju un ierīču izvietojuma plānu. Jācenšas izprast MS būvju un ierīču uzdevumu un tehnisko izvietojumu. Nepieciešamo papildu informāciju var iegūt Valsts SIA "Zemkopības ministrijas nekustamie īpašumi" reģionālajā struktūrvienībā. Vadoties pēc MS būvju un ierīču izvietojuma plāna veic platību apsekošanu dabā, vienlaicīgi vērtējot kā zemes hidromelioratīvi, tā arī būvju un ierīču tehnisko stāvokli. Par MS, īpaši drenāžas susinošās darbības kvalitāti un būvju un ierīču tehnisko stāvokli, var spriest, veicot apsekošanu MS aktīvas hidroloģiskas darbības periodā – tas ir, pēc pavasara palu maksimuma, kad nosusināšanas tīkls intensīvi darbojas, pazeminot gruntsūdens līmeni.

Ūdensnoteku, novadgrāvju, susinātājgrāvju u.c. grāvju tehnisko stāvokli var uzskatīt par labu, ja:

-gultnē nav augu, sanešu un citu šķēršļu, kas traucē ūdens kustību vai rada uzstādinājumus;

-nogāzes ir bez kokaugiem, krūmiem un atvasēm;

-bermas ir līdzenas, bez apauguma un citiem šķēršļiem;

-grāvju gultņu savienojuma vietas ir atbilstoši nostiprinātas pret izskalošanos;

-virszemes noteces vagas nodrošina virszemes ūdens novadīšanu gultnē.

Transporta un HB tehnisko stāvokli var uzskatīt par labu, ja:

-ir nodrošināta ūdens novadīšana bez līmeņa uzstādinājuma ūdensnotekā vai novadgrāvī uz augšu no būves;

-zemes uzbērumā virs caurtekas vai HB pievadteknes nav grunts izskalojumu vai iebrukumu;

-betona un dzelzbetona konstrukcijās nav plaisu, izdrupumu, armatūras atsegumu un betons nav pakļauts korozijai;

-caur riev sienām un atbalstsienām nav ūdens filtrācijas;

-transporta un HB ieplūdes un izplūdes daļu nostiprinājumi nav bojāti un izskaloti;

-metāla un koka konstrukcijas nokrāsotas vai pārklātas ar pretkorozijas sastāvu.

Drenāžas tehnisko stāvokli var uzskatīt par labu, ja:

-drenu sistēma nodrošina savlaicīgu gruntsūdens līmeņa pazemināšanos;

-drenu iztekas neatrodas zem novadgrāvja ūdens līmeņa un ūdens līmenis drenu akā nav augstāks par iztekošo kolektoru un drenu līmeņiem;

-nosusinātajās platībās nav sastopami piltuvveidīgi ieskalojumi;

-drenu akas ir nosegtas ar vākiem, tās nav piegružotas un piesērējušas.

4.2. MS kopšana un saglabāšana

MS izmanto atbilstoši paredzētajam mērķim, kopj un saglabā tā, lai tās darbība nodrošinātu zemes ilgtspējīgu izmantošanu, nepasliktinot citu zemes īpašnieku vai tiesisko valdītāju zemes izmantošanas iespējas un MS darbību.

MS saglabā, nepieļaujot darbības, kas:

- bojā vai iznīcina MS būves un ierīces;
- patvaļīgi maina izbūvētas MS izvietojumu un sākotnējos parametrus;
- pielūžņo, piesārņo, aizaudzē vai aizsprosto ūdensnotekas, caurtekas, hidrotehniskās un drenāžas būves un to ekspluatācijas aizsargjoslas vai traucē to darbības režīmu.

Vadlīnijās paskaidroti MS kopšanas darbi (saskaņā Noteikumiem Nr.714)

Nr. p. k.	Kopšanas darbu veids	Kopšanas darbu veidā ietvertās darbības
1.	viena īpašuma, koplietošanas, pašvaldību nozīmes koplietošanas, pašvaldības un valsts MS īpašnieki vai tiesiskie valdītāji	
1.1.	<p>ūdensnoteku, novadgrāvju, kontūrgrāvju un susinātājgrāvju gultnēs un nogāzēs:</p> <p>1.1.1. novāc kokus, koku un krūmu atvases, kas traucē ūdens plūsmu gultnē vai MS uzturēšanas darbus, kā arī renovācijas vai rekonstrukcijas būvdarbus;</p> <p>1.1.2. izvāc grunts ieskalojumus, sadzīves atkritumus un kritušus kokus, pielūžņojumu, piesērējumu, bebru aizsprostojumus;</p> <p>1.1.3. labo gultnes nostiprinājumus un virszemes noteces novadīšanas teknes;</p> <p>1.1.4. iztīra caurteku piesērējumu un atjauno to konstruktīvos elementus;</p> <p>1.1.5. labo nogāžu lokālas deformācijas un kājnieku laipu konstruktīvo elementu bojājumus;</p>	<p><i>Darbus var veikt ar rokas instrumentiem, nepieciešamības gadījumā var pielietot speciālu tehniku. Kokus, koku un krūmu atvases novāc ar motorzāģiem, rokas zāģiem, trimmeriem vai mačetēm. Jāievēro drošība darbam ar šiem instrumentiem. Sk. https://www.la.lv/7-svarigakie-noteikumi-drosam-darbam-ar-motorzagi https://praktiski.la.lv/trimmeri-un-krumgriezi</i></p> <p><i>Darbus var veikt ar rokas instrumentiem, nepieciešamības gadījumā var pielietot speciālu tehniku. Izvāktos atkritumus vēlams nodot teritorijas atkritumu apsaimniekotājam, saskaņā ar pašvaldības saistošajiem noteikumiem par atkritumu apsaimniekošanu!</i></p> <p><i>Darbus var veikt ar rokas instrumentiem, nepieciešamības gadījumā var pielietot speciālu tehniku. Nostiprinājumi – velēnas, sintētiskie materiāli (ģeotekstils), gabioni (drāšu žoga kaste piebērtā ar šķembām, akmeņiem).</i></p> <p><i>Darbus var veikt ar rokas instrumentiem, nepieciešamības gadījumā var pielietot speciālu tehniku.</i></p> <p><i>Darbus var veikt ar rokas instrumentiem, nepieciešamības gadījumā var pielietot speciālu tehniku.</i></p>
1.2.	<p>ekspluatācijas aizsargjoslas platumā ap ūdensnotekām (regulētām vai ierīkotām) novāc:</p> <p>1.2.1. augošus krūmus un kokus (to celmus un saknes), ja tie traucē veikt MS un HB ekspluatācijas un</p>	<p><i>Darbus var veikt ar rokas instrumentiem (motorzāģiem, rokas zāģiem, trimmeriem vai mačetēm),</i></p>

	<p>uzturēšanas darbus, kā arī renovācijas vai rekonstrukcijas būvdarbus;</p> <p>1.2.2. sadzīves atkritumus un pielūžņojumu;</p>	<p><i>nepieciešamības gadījumā var pielietot speciālu tehniku.</i></p> <p><i>Darbus var veikt ar rokas instrumentiem (lāpsta, dakšas,ķeksis), nepieciešamības gadījumā var pielietot speciālu tehniku.</i></p>
1.3.	<p>drenu sistēmā:</p> <p>1.3.1. drenu aku nosedz ar vāku un ierīko signālstabiņu, ja tāda nav;</p> <p>1.3.2. tīra drenu akas piesērējumu;</p> <p>1.3.3. tīra un, ja nepieciešams, atjauno uztvērējaku filtra materiālu;</p> <p>1.3.4. tīra vai padziļina virszemes ūdens uztvērēju un uztvērējaku pieteces savācējtilpes un ierīko signālstabiņus, ja tādu nav;</p> <p>1.3.5. nepieļauj koku un krūmu augšanu tās nosusināmajā platībā;</p> <p>1.3.6. labo drenu bojājumus lokālo grunts iebrukumu (piltuvju) vietās uz drenu vadu trasēm;</p> <p>1.3.7. labo teknes un attīra drenu kolektoru iztekas no sanesumiem;</p> <p>1.3.8. apļauj zāli un novāc kokaugus ap drenu kolektoru iztekām – ne mazāk kā piecu metru attālumā uz katru pusi no iztekas;</p> <p>1.3.9. skalo drenu kolektorus;</p>	<p><i>Darbus var veikt ar rokas instrumentiem, nepieciešamības gadījumā var pielietot speciālu tehniku.</i></p> <p><i>Darbus var veikt ar rokas instrumentiem (vismaz 4 m garā virvē piesiets spainis, vismaz 3 m garas pārnēsājamas kāpnes, lāpsta) , nepieciešamības gadījumā var pielietot speciālu tehniku. Drenu akas tīrīšanu ieteicams veikt divatā.</i></p> <p><i>Darbus var veikt ar rokas instrumentiem (lāpsta), nepieciešamības gadījumā var pielietot speciālu tehniku. Filtrmateriāls – rupjas šķembas, oļi.</i></p> <p><i>Darbus var veikt ar rokas instrumentiem (lāpsta), nepieciešamības gadījumā var pielietot speciālu tehniku.</i></p> <p><i>Darbus var veikt ar rokas instrumentiem (motorzāģiem, rokas zāģiem, trimmeriem vai mačetēm), nepieciešamības gadījumā var pielietot speciālu tehniku. Darbi veicami saskaņā ar pašvaldības saistošajiem noteikumiem par koku ciršanu ārpus meža zemes.</i></p> <p><i>Darbus var veikt ar rokas instrumentiem, nepieciešamības gadījumā var pielietot speciālu tehniku.</i></p> <p><i>Darbus vēlams veikt apmācītam speciālistam.</i></p> <p><i>Darbus var veikt ar rokas instrumentiem, nepieciešamības gadījumā var pielietot speciālu tehniku.</i></p> <p><i>Darbus var veikt ar rokas instrumentiem (motorzāģiem, rokas zāģiem, trimmeriem vai mačetēm), nepieciešamības gadījumā var pielietot speciālu tehniku.</i></p> <p><i>Jāpielieto speciālu tehniku- drenu skalotājs. Darbus vēlams veikt apmācītam speciālistam.</i></p>

2.	pašvaldības un valsts MS un HB īpašnieki vai tiesiskie valdītāji	
2.1.	<p>aizsargdambī:</p> <p>2.1.1. labo lokālas aizsargdambja ķermeņa deformācijas;</p> <p>2.1.2. novāc kokus, koku un krūmu atvases;</p> <p>2.1.3. aizber dzīvnieku alas;</p> <p>2.1.4. uzber aizsargdambja virsmas lokālos pazeminājumus līdz projektētajai augstuma atzīmei;</p>	<p><i>Darbus veic izmantojot speciālu tehniku un pievestus materiālus (mālaina grunts) Jāievēro darba drošības noteikumi.</i></p> <p><i>Darbus var veikt ar rokas instrumentiem (motorzāģiem, rokas zāģiem, trimmeriem vai mačētēm), nepieciešamības gadījumā var pielietot speciālu tehniku. Jāievēro darba drošības noteikumi.</i></p> <p><i>Darbus veic izmantojot speciālu tehniku un vietējo grunti vai pievestus materiālus (mālaina grunts). Jāievēro darba drošības noteikumi.</i></p> <p><i>Darbus veic izmantojot speciālu tehniku un pievestus materiālus (smilts, grants, šķembas). Jāievēro darba drošības noteikumi.</i></p>
2.2.	<p>sūkņu stacijā, novadbūvē, ūdens līmeņu savienošanas un citās HB:</p> <p>2.2.1. veic iekārtu apkopi;</p> <p>2.2.2. atjauno metāla daļu krāsojumu un pretkorozijas pārklājumu;</p> <p>2.2.3. labo koka konstrukciju bojājumus un atjauno krāsojumu;</p> <p>2.2.4. aizdarina plaisas un izdrupumus betona konstrukcijās;</p> <p>2.2.5. labo nogāžu nostiprinājuma bojājumus un izskalojumus;</p> <p>2.2.6. novērš būves konstrukciju deformācijas vai nevienmērīgas sēšanās sekas;</p>	<p><i>Darbus veic izmantojot speciālu tehniku un pievestus materiālus atbilstoši iekārtu ekspluatācijas nosacījumiem. Jāievēro darba drošības noteikumi.</i></p> <p><i>Darbus veic izmantojot speciālu tehniku un pievestus materiālus. Jāievēro darba drošības noteikumi.</i></p> <p><i>Darbus veic izmantojot speciālu tehniku un pievestus materiālus. Jāievēro darba drošības noteikumi.</i></p> <p><i>Darbus veic izmantojot speciālu tehniku un pievestus materiālus. Jāievēro darba drošības noteikumi.</i></p> <p><i>Darbus veic izmantojot speciālu tehniku un pievestus materiālus. Jāievēro darba drošības noteikumi.</i></p>
3.	mežu MS īpašnieki vai tiesiskie valdītāji	
3.1.	<p>meža zemēs novadgrāvju, susinātājgrāvju un kontūrgrāvju atbērtnes pusē, bet ne vairāk kā astoņu metru attālumā no krotas un grāvja otrā pusē viena metra attālumā no grāvja krotas novāc augošus krūmus un kokus (to celmus un saknes), ja tie traucē veikt meliorācijas sistēmas un uz tās esošās hidrotehniskās būves</p>	<p><i>Darbus var veikt ar rokas instrumentiem (motorzāģiem, rokas zāģiem, trimmeriem vai mačētēm), nepieciešamības gadījumā var pielietot speciālu tehniku.</i></p>

ekspluatācijas un uzturēšanas darbus, kā arī renovācijas vai rekonstrukcijas būvdarbus. Minētajos gadījumos kokus cērt saskaņā ar normatīvajiem aktiem par koku ciršanu ārpus meža.	
--	--

Ievēro:

1. Pārliecināties vai par ielānotajiem darbiem nav nepieciešams informēt būvvaldi un vai nav nepiešama būvatļauja.

2. Pārliecināties vai ir nepieciešamā atļauja darbam ar ar motorzāģi un trimmeri, ja darbi plānoti mežā.

3. Ieteicamais dažādu MS uzturēšanas darbu izpildes laiks:

Nr. p.k.	Darba veids	Izpildes laiks
1.	Nosusināšanas sistēmu, tiltu ailu un caurteku atbrīvošana no ledus, sniega un citiem pavasaru plūdu ūdens caurvadi traucējošiem priekšmetiem. Plūdu gaitas novērošana	marts–aprīlis
2.	Notekvagu ierīkošana pavasara plūdu un atkušņa ūdeņu novadīšanai no meliorētajām zemēm, grāvju nogāžu izskalojumu novēršana	aprīlis–maijs
3.	Nosusināšanas sistēmu un citu būvju sakārtošana pēcplūdu periodā (attīrīšana no sanešiem, bojājumu labošana)	aprīlis–maijs
4.	Ūdensnoteku un drenu sistēmu kopšana	maijs–novembris
5.	Transporta un hidrotehnisko būvju kopšana	visu gadu
6.	Nosusināšanas sistēmu sagatavošana darbam ziemas periodā (drenu aku noseģšana ar vākiem, drenu izteku iztīrīšana)	oktobris – novembris
7.	Virszemes ūdens notekvagu veidošana un virszemes ūdens uztvērēju sakārtošana	pēc zemes apstrādes
8.	MS bojājumu labošana	maijs–oktobris